

# ORGANULU

## LUMINAREL.

Gazeta Beserecésca, Politica, e literaria.

Cu prè Gratiosa invoientia.

Sambata

Nr. XLVII.

22 Noemyre. 1847

**POSIONU, 1: 13 nov.** In Sal'a primatia-  
le se intemplà presentarea Staturiloru tieiei ina-  
ntea Maiestatiloru Sale a Regelui si a Reginei.  
Maiestatea Sa stete inaintea tronului, de a latu-  
reai in costumu nationale ungurescu Regin'a, si  
inderetrulu Maiestatiloru Sale formara celu mai  
frumosu cercu principii regii, ce se aflau de fa-  
cie in Posionu. Palatinulu nou presentà demni-  
tãtãle tieiei, seculari si eclesiastece, precum si pre  
ceilalti membri ai Tablei Magnatiloru. De Maie-  
statea Sa mai cu same toti fura acceptati cu vreo  
cateva intrebari placute. In sér'a dilei aceleiasi  
in Teatru spre mai inalta demandare s'a produ-  
su Oper'a „Stradella“. Aretanduse Maiestatile  
Sale, se salutara de neincetatele vivate a publi-  
cului Mai tardiu cu intrarea Arciducelui Stefa-  
nu entusiasmulu a eruptu de nou in vivate sgo-  
motose. Inalti'a Sa in fienti'a de facie a Maiestat-  
loru Sale s'a retrasu cu modestia; intr'a ceea Maie-  
statile Sale prendiendu pre Arciducele de mana  
pasira in fruntea logei si cu surisu gratiosu re-  
strigara vivatele ce de pre mii buze resunau ca-  
tra Maiestatile Sale. Acést'a rapí publiculu la at-  
tat'a, catu vivatele numai dupa mai multe repetiri  
incetara.

In 2: 14 nov. fù prandiulu regiu datu spre  
ospetarea Staturiloru tieiei. Pentru 100 persone  
erã asternuta més'a Maiestatei Sale, pentru 800  
se asternura alte mese in Sal'a de redoute, un-  
de cu totii fora neci o retienere in voia buna  
gustara dulceti'a dilei gloriose. Insufletirea se in-  
altia spre celu mai inaltu gradu, candu intrara  
Maiestatile Sale Regele si Regin'a impreuna cu  
Arciducii, cu Oficiarii si Domnele de Curte, pre-  
amblanduse intre sirele ospetiloru strigatorie de  
vivate. Cu asta ocaziune Judele tieiei, Cancela-  
riulu prim. si Supremulu Comite dein Comit.  
Posionului pronunciarã tcasturi pentru M. S. Re-  
gele si Regina si pentru ceilalti membri ai Ca-  
sei Inalte domnitorie. In 3: 15 nov. Maiestatea  
Sa Regele si Inalti'a Sa Palatinulu si ceilalti Ar-  
ciduci se indurara a visitã drumulu subteranu—  
tunnel—ce se afla in cursulu drumulu de fieru a  
March-Posionului. Fruntea tunnelului erã in-  
frumsetiata cu flamure in colori natiunali, si in  
la-intrui mii de lampe si focu de Bengalia re-  
versau luminare. Maiestatea Sa descoperi inalti'a  
Sa placere si buna-orare pentru intreprinderea  
acést'a.

Totu in 3: 15 nov. se tienù a III Adunare  
mestecata la Magnati, in carea In. Sa Palatinulu  
de nou alesu cuprense scaunulu presiederei, si du-  
pa datena stravechia fiendu cu scaunulu seu de

trei ori radiatu in susu, salutã Staturile tieiei  
precum urmèza: „Magnifici Magnati! Spectabili  
Statuiri si Ordeni! In acestu minutu seriosu, can-  
du antaiasi data siedu pre scaunumi palatinalu,  
cu sinceritate marturisescu, cà se mesteca strimto-  
rare la acelu semtiamentu de bucuria, caremi im-  
ple anim'a candu fiendu strigatu de Palatinu  
al tieiei, vediu uninduse in mine incredentiãrea  
unei atari natiuni. Si celu ce intru atatu de  
afundu semtiu, cà catu sunt de oblegatu pentru  
asta incredentiãre a SS-loru, abia aflu cuvente  
spre ami sprime semtiamentele.—Inainte de tote  
ca o santa ereditate cuprindu detori'a, ca in nume-  
le fericitului meu parente, carele diet'a trecuta-  
oresicum presentindu cele ce se intemplara,—  
pentru sine ca Presidente o dise a fi mai dein  
urma, se pronunciu depre scaunulu acest'a mul-  
tiamita ferbente pentru aceea respectare si amo-  
re a SS-loru tieiei, de carea glorificatulu fù im-  
pregiuratu in loculu acest'a; si cu recunoscentia  
mi-suvine, cà pana ce reprezentantii natiunei se  
scimbara unii pre altii in atate diete numeroase  
conduse de elu,—incredentiãrea spre elu remase  
nestramutata pan' in capetu.—Semtiu bine, cà in  
mare parte suvenirei Sale gloriose pociu se mul-  
tiamescu aceea simpatia calda, prein carea libe-  
r'a alegere a SS-loru tieiei me inaltia pre mi-  
ne in scaunulu acest'a. Iertatimi dar' se pociu  
dice si de aici orarea provenita dein durere fi-  
ésca si respectare cetatianesca: „Fiai suvenirea  
binecuvantata!“—Si acum Magnifici Magnati, si  
Spectabili Statuiri si Ordeni! repetiescu acelu votu  
solene, ce facui Maiestatei Sale, cumca tem'a vic-  
tiei mele va fi: ca se pociu respunde cu onore  
deregatorie mele, pre carea o portu prein incre-  
dentiãrea natiunei sanctionata de Maiestatea Sa.  
Nu voiu se spunu cuvente multe, si a face a-  
promiteri lungi in acestu minutu, candu pieptu-  
mi cu totulu e plenu de semtiamente.—Credu  
cumcã dela o intrega natiune o atare increden-  
tiãre, de carea inainte de trei dile se aretà spre  
mine, va fi destulu de firma se asceptu fora cla-  
tire tempulu, candu voiu poté face, ce acum nu-  
mai a promite asi fi in stare.—Dese ori  
voiu avé lipse desuatulu D. vostre; se nu o retra-  
geti dela mine, pre ai carui pasi va conduce e-  
semplulu parentelui meu, si carele dela cararea  
patriotismului curatu neci odata voiu seme  
departu. De ora ce dara pre SS-rile tieiei i asi-  
curezu despre cea mai sincera plecare a animei,  
mi-repetiescu rogarea: semi fiti razimi; se lucrã-  
mu cu incredentiãre unii spre altii, si intr'un  
sensu pentru binele nedepartitu a tronului si al

patricii; ca asia, deca ne va ajuta Dumnediu Ungurilor, si limasii tardii asupra tierenei nostre se pota dice: se stinsera—cici vicia in faptele sale. Acum dupa ce incetara vivatele in numele SS-loru resaluta Protonotariulu r-lui Personale; ne potendu fi de facie insusi r. Personale. Dupa aceea Inaltia sa Palatinulu pre Casimiru Sarkozy se indura al denumi de V. Palatinu, cr' pre Colomanu Ghyczy de Protonotariu Palatinale.

In 4: 16 nov. la 10 ore inainte de amedi Maiestatile intre detunari si sunetele campanelor in calésca se reintorsera in Capitala imperiale. Totu in diu'a acesta se tienu a IV Siedentia dietale la SS. si OO. in carea se cetira propusetiunile regie si fura cerute de ase luá subtu suatuirile cerculari.

In Siedentia cerculare III tienuta totu atunci se scuturira asupra libertatei de tipariu si asupra censurei; si dupa mai multe debateri in urma Presidentele enuncia: ca la In. Sa Palatinulu se se indrepte o plansoria, ca catu mai curundu se se indre a mediuoci sfera mai libera pentru tipariu. A fora de aceea se denumi o comisiune cerculare spre elacarea legiloru de tipariu, cr' catu e pentru gazeta dietale va stá asiedimentulu dein dieta trecuta. Totu atunci statorinduse denumirea comisiunei verificationali Siedentia se despartí.

In Siedentia cerculare IV tienuta 5: 17 nov. se pertracta reasiedierea in starea de votizare de mai inainte a capituleloru si a cetatiloru, pentru care se si denumi comisiunea cerculare.

## FRANCIA.

PARIS. Jurnalulu des D. dein 9 nov. contiene urmatoriele: „Noi audiram de o data doue pre triste intemplari, si implenimu duroros'a indetorire de a le aduce intru conoscentia publiculu. D. Comite Bresson, legatulu Franciei la Regele ambeloru Sicilii, mori la Neapole. In 2. ale acestia demaneti'a la 6. ore se afla in asternutusi notandu in sangelesi si cu o taiatura cascata la gutu, ce se pare a fi causata prein un radiatoriu. Acesta infioratoria scire ne veni cu vaporea P Ocean' dela Neapole in Marsilia, ci inca ne lipsescu detaiurile mai de aproape. (Noi le vomu impleni mai in giosu.) Cealalta templare avu locu mai aproape de noi, in Paris. Comitele Mortier, legatulu Franciei la Curtea dein Turin nebuni si fu ne incungiratu al' duce intru un institutu de desmetici. De un tempu in coce comitele arata semne de desmetecitura, dein tempu in tempu apucandulu o furore, cel' rapiá la ce le mai selbatece fapte. Alalta eri se inchise in celariulu locuentiei sale in palatiulu Chatam cu doi fii ai sei, insciantandu in scrisu muiereasi si un amicu cum ca dupa pucine minute va se incete a fi viu impreuna cu fii-si. De acestu infricosiatu propusu insciantanduse prefectulu politiei se rapedi catra palatiulu Chatam, unde si Cancelariulu Camarei Pariloru purcese, fiendu Mortier membru aceiasi Camare. Acest'a intr'adeveru se afla in anumitu celariu cu fisis, unde se incuiase vertosu. Un radiatoriu deschisu avendu a mana, cu infuriosiare-lu invertea de a supra capulu prunciloru, suptu injuraturi infioratorie amenintandu, ca mai antaiu loru apoi sie-si va taia cerbicea. Starea era desperata; si nu scian la ce se se rezolva. Incepura ai vorbi cu frumosulu, ci turbatulu respunse cu injuraturi si blasteme. Pre fu-si tienu mai antaiu pre genuche sii dise ca trebue se mora.

Nefericitulu pruncu, de unspredece ani, striga cu plansu amaru, ca nu are voia de a mori, si cerca cu manule si cu petiorele a se scapa dein acea prinsoria periculosa. De aci se intorse turbatulu catra fia-sa, o prunca de optu ani, si o intraba, ca vre sei urmeze si se mora? Biet'a prunca respunse cu un cuventu mai neaudit, ca ea vre se mora cu tatucu-scu, si intr'adeveru se parca ca si candu turbatulu sear' apuca se o ucida. Lesne se precepe, ca tote persoanele ce stá afora la usia, audiendu aste cuvente, sentira spaim'a ca ghiacia curundu prein totu corpulu. Si cu tote acestea erau constrinsi a tacé muti; un sunetu, un cuventu, o misicare potea se impinga pre turbatulu dela amenitiare la fapta. Asta scena complita tienu trei ore. Domna-mea Mortier, man'a amendurotu prunciloru, ce stá la usia cu Cancelariulu Pasquier si cu prefectulu Pelessert, era mai multu morta ca via. In urma successe Cancelariulu si prefectulu, vediendu ca tota cercarea cu bun'a de a aduce pre turbatu se deschida usia va se remana in desiertu, pre un incungiumu a se apropiá de o usia privata de latare a celariulu si arumpe in la-intru. Grigea de antaiu le fu a scapa pre prunci si ai redá mamei loru mai desperate, ce le si urma bene. Ci comitele Mortier insusi se tienea in departare, intorcea cu infuriosiare radiatoriulu si amenitia, ca la cea mai mica apropiare-si taia gutulu. Nemica nulu potu misica se lapede cucitulu dein mana. Asta scena tienu alte trei patraria de ora. Dupa ce turbarea comitelui se asiedia pucinelu, si elu incepu amaru a se plange asup'a ministrulu tienatoriulu sigilulu si asup'a vetemarei dereptulu casei sale, l' adusera cu momele la atat'a cá se scria la acela, carele numai de catu-lu chiama la sine, prein care comitele esi dein casa sisi puse bene radiatoriulu in la-intru. Inaintea ducelu pusera man'a pre person'a comitelui silu dusera intru o casa de sanetate.—Mortier, fiulu marescalcului Mortier carele peri lenga Ludovicu-Filipu candu cu atentatulu lui Fieschi, era cu Bresson cei ce stá in cea mai mare incredentiare la Rege.

Acelasi jurnal adauge in 11 nov. „Noi nu potumu inca ave de catu pucine detaiuri despre infricosiatulu evenimentu, ce lipsi Francia de unulu dein cei mai nobili ai sei fii, guberniulu regelui de unulu dein cei mai destinti ai sei agenti, si o familia respectata dein tota cantarea de un fiu, de un frate, de un barbatu, ce cu dereptu titlu facea marirea si fericirea ei. Cu tote acestea acum e certu, cá D. Bresson se ucise insusi. (Mai antain acestu jurnal se parca a atinge, cá si candu Bresson ar' fi fostu ucisu de altulu, au ar' fi moritu morte fresca.) Care potu fi caus'a acestei funeste resolutiuni?

„Cei ce conoscura pre D. Bresson, cei ce sciura pretiuí adeverat'a afectiune ce avea elu catra al seu demnu parente (consiliariu la inaltia Curte de casatiune), catra asa femea asia destinta subtu toata cautarea (Dn'a. Bresson e tenera, frumoasa si numai de doi ani maritata dupa acum repausatulu), catra ai sei frati; cei ce sciú cum elu era schiavulu indetoririloru sale, sunt obligati asi rechiamá suvenirele si asi aduce amente, cunica elu inainte de vreocati-va ani era se piera de fievre cerebrale, si ca in urm'a acestei languediri infricosiate remase supusu morii indespusetiunii intre lasatorie, ce de in tempu in tempu-i ocasioná unele abateri la crieri. Intru un'a dein cele mai dein urma scrisori a le lui catra respectandulu parente, dupa cei esprimi fié-

sc'a afectiune, adause: „Io semtiu ca mai multu omulu nordului de catu al amiedie-di. Acésta frumosa clima descépta in mine sistem'a nervosa catra escesu“. Tote inse se pareau a face se speramu, ca va se se vedea capetu catu mai curându acestoru crisi, ce se vedeau asi pierde dein ce in ce dein intensiunea loru.

„In 31 oct. D. Bresson fu acuprinsu in audientia solene de regele Neapólei, celu cuprinsu se cu o gratia si destintiune cu totulu particulare. A doua di, dupa celucrà in cabinetusi si redase scrisori'a oficiosă, in carea dá socotéla de asa acuprendere, merse sesi petréca ser'a in teatrulu San-Carlo, se tornà a casa catra mieđianopte si se culcà. Se pare, ca catra capetulu noptei fu prinsu de un accesu de friguri calde, se scolla, luà un radiatoriu, si deinaintea coptoriului si-taià gutulu. Snetulu caderei corpului seu pre pamentu desteptà pre D. mea comités'a Bresson, carea acufundu si-afli barbatulu scaldatu in sangesi. Pote cineva socotí infioratori'a durore a Dnei. Bresson. Tota ajutorenti'a fu indesiertu. D. Bresson era mortu.

„Dn'a Bresson repórta in Francià corpulu barbatu-sen. Naca de vapore francesca „le Magellan“, pre carea se imbarca trebui se lasa Neapolea in 6 nov.“

—Securitatea publica a proprietatei se pare atum in Francia a fi espusa prein insielatori, furi si rapitori pre drumuri la periculi mai multu de catu airi in Europa. Mai adese ori bande intregi de furi si luara judecat'a inaintea judetialorū de Assise, si togm'a acum inaintea celui dela Sena se judeca érası o banda de 59 de omeni, asupr'a carora nu mai pucina de 117 acusatari stau inainte pentru furturi si predatiuni; si pentru dilele urmatorie se anuncia si altele; intre carele una si de cigani, ce ei acolo se numescu „romaniceli“.

## I T A L I A.

TURINU. Gazet'a de Piemonte dein 8 nov. anuncia un actu, suscrisu de D. Corboli-Bussi prelatu de casa a S. Sale, Cav. Martini Camerariulu Inaltimei Sale c. r. mare-ducelui Toscanei, si D. C. di San Marzano ministrulu celoru dein afora a M. Sale regelui Sardiniei, standu dein trei artici, dupa care aceste trei staturi se determina a face o insocire de vama (Lega doganale) intre sine, tempulu inse si loculu adunarei Comisariloru spre facerea proiectului de otarifa comune de vama se va determiná numai de catu dupa incunoscentiarea voiei M. Sale regelui ambeloru Sicilii si a ducelui de Modena despre intrarea intr'acésta liga de vama.

## P E N I N S U L A P I R E N E A.

MADRID, 5 nov. n. st. Cei doi ministri ce mai remasese dein cabinetulu mai deinainte, si carii asternuse calea generariului Narvaez catra putere, generarii Cordova si Ros de Olano, inca sunt acum demisi. Ministeriulu bataiei luà Narvaez in manu si ér pre al invetiaturei oferí lui Pidal, ci carele inca nu se resolu al acceptá. Pentru un lucru meritéza Narvaez multiamit'a adeverata a tuturor barbatiloru de onore, si a fameiloru verbanze, ca inclise usi'a palatiului regescu deinaintea tuturor aceloru cercatori de fortuna barbati si famei fora moralitate si onore. După ce ministeriulu de acum sciu cu desteritate ase folosi cu atari instrumente spre a ajunge la putere, pote ca crede ca lé va poté lapeda

la óparte fora periclu.—Maria Cristina se dice ca vře ase apará de tote imputarile inaintea Senatului, a se retrage de totu dein Spania si ase cuprende cu scrierea „Memorielor“ sale, ce va sele lasa ca un testamentu politicu fielorū sale.

## T U R C I A.

CONSTANTINOPOLE, 15: 27 oct. Sultanulu agratià pre Bedrchan-bei si Mahmud-chan, ucigatorii crestiniiloru nestoriani. După cuvintele jurnaléloru, ce publica acésta iertare, se ar pare ca-si batu jocu au de Sultanulu au de opiniunea Europei: „Umanitatea, dicu éle, ce arata Sultanulu catra capetele rescotei dein Curdistan, Bedrchan-bei si Mahmud-chan, adusi prinsu la Costantinopole; generosa iertare, ce lise impartasi, sunt acte demne de a trage in celu mai inaltu punctu luarea amenté a Europei; éle facu cea mai mare onore Supranului de acum al' Turciei si mithisteriului suptu carele s'au complenitu.“ După care referindu, cum acestia se rescolara asupr'a Domnului lorū, si cum Bedrchan in 1843 si 1846 mai multe mia de Crestina amacelaritu si satele lorū au arsu, cu tote acéstea adaugu: „Sultanulu aratandu catra ei o indulgentia, de care istori'a celoru mai inaintate Staturi ale Europei nu arata de catu rare esemple, nui socotí pre ei de catu ca pre niscari ómeni rétaciti, invencuti si desarmati. Ei voru fi liberi, reuniti familielorū sale intru depleni'a folosentia cu tote bunuriloru, ca nisce vii márturi despre generositate si umanitatea Sultanului“ (!). Dar' biceléle familii crestine? Ei inca se voru repausá in céalalta lume, pre pamentu si de al'mentrea nu mai au ce cautá si asteptá dela omenetatea Sultanului. Adeveratu, Sultanulu se vede, ca a invetiatu cum trebuie se se aplece ideile de generositate si indulgentia, si cá Residu pasia nu in desiertu sia pe trecutu tempulu in Paris.

## P R I N C I P I A

de limba si scriptura.

### XXXIV.

Aici potému atingé cévasi si de formele participiali uitate au rarite, precuhi:

a) In cele presenti áctive in nte, a carora pierdere au lipsire cu ataf'a greutate o semte scrietoriulu romanu, dupa ce celu in törin intr'adeveru la vechii nostri se pare áfi fostu adeveratu participiu futuru. Dein cele in nte, astadi nu ne aflamu remasé decatu aceste doue: parente, fierbente, ci si acéstea nu intru valoarea originaria de participie, ci unulu ca substantivu (parente), si alaltu ca ádiectivu impietritu, in care valóre si latiniloru érau usitate. Ci n'au fostu óre participiuri in nte neci odata la romani in adeverat'a lorū valóre participiale si intr'uni numeru indestulitu? Urmele se paru a respunde cá asia. Noi mai aflamu si pre altu áltreile esemplu acum de totu uitatu: cunoscenté, inse numai in plurale: κνδουσις. Ec'a locurile: Pravila mica, Govora, 1640, p. 56, a: πρῶτῳ δὲ βατρύβη δέντῳ κονοσιςτιν ἀδὴν ἀτραλιτζ царж — оунѣла ка ачела сз нѣла лаге сз сѣдѣжакѣ, пѣнѣ нѣ се ба аѣзѣ де днѣла кѣм аѣ форт вѣща аѣн прѣра ѡаменѣн аѣн. Adeca: deintucei celu cunosceau pre elu, cognoscentes.

Sicriulu de auru, Sasu-Siebesiu, 1683, p. 25, 6, dein Job XIX, 14: сз сфѣришѣ рѣделе мѣле,



R O M A N I I . \*)

DE THALSON.

Dela Insulele Orcade pana la Tigru si Eufratu domnia odineora Vulturii Romani; inse numai o natiune mai e, si a nume a Româniloru in teritoriulu Daciei, care ne pôte dice, si intra adeveru ne dice: „Noi suntem Romani.“ — Dar' fiendu că istoria se vede a tacé de acést'a, si mie nu mi e iertatu a sta inanté cu ipotesi spre a mortificá pe Onoratii Lectori, — ci numai cu fapte spre a i desfetá: pentru aceea me voi indreptá intru acést'a dupa acele ce disse unu Elenu mare: „Antiquis Historiis omissis, nostri temporis res exponamus.“ Strabone. — Limba Româniloru, — de si ei secle multe au fostu amestécati crucisiu si curmedisiu cu Sarmati, Greci, Huni s. a, — ne demustra că e o limba romana forte antica. Asemenarea ei cu limb'a cea romana nu numai că e cu multu mai interesante de catu a tutoloru celor' a laltre a ei sorori: spaniola, italiana, francesca; ci inca pe lenga acést'a porta in sine tipulu esentiale allimbei romane. — *Eni in monte et rapi (pro carpsi) flores:* fui la munte, si rupsei fiori. — *Suffla focum quapropter ferrum fiat validum:* sufla in focu, pentru ca ferulu se fia caldu. — *Cum uno popa verba faciebunt:* Cu unu popa faceam vorba. — *Cui tu numerasti argentum cum formoso auro:* cui numerasi tu argentulu, cu formosulu auru. — *Unum:* una. — *Duo:* doi. — *Tria:* trei. — *Quatuor:* patru. — *Caput:* Capu. — *Oculi:* ocli ( ochi). — *Facies:* facia etc. — Dreptu aceea Români sunt descendentiu aceloru Romani, ce ia colonizatu Imperatulu Traianu si successorii lui in pamentulu Daciei dela 106 pana la 274 dupa Crestu. Deci inainte de subjugarea Daciei prein Romani nu se pôte esplicá aflarea Româniloru acolo, fiendu că inaintea acestei Epoce istoria cunosce acolo numai Geti (idem quod Goti. vid. Orozius 1—6.—Philostorg. apud Photium.—Jornandes: de Getarum sive Gothorum origine.—Isidor. 9—2. Procop.), Sarmati si Greci veniti pentru negotiu; a fora de arte-si opefecii, pe cari pucinu mai inainte de acesta subjugare i a tramisu imperatulu Domitianu lui Decebalu regelui Daciei. Si desi avem inaintea ochiloru cuvente: „Ex quo Romani in regni societatem et in civitatem Italos vocare, decretum est, et Gallis cisalpinis et Venetis idem honoris impertire, universosque Italos Romanos vocare. Permultas in super colonias partim prioribus annis, partim posterioribus, emittere, Strabone 5. — totusi nu potemu intari, că o parte a aceloru colonii aru fi inigratu in Dacia, care inainte si dupa Epoca lui Strabone inca nu era romana. — Intr'aceea limba Româniloru resuma in urechile nostre, — si noi vedemu, că ea

ne infaciosieza unu argumentu deplinu si securu a originei sale romane. Se adaugemu noi catra acestea si aceea ce e nestramutatu, ce e classicu, ce nu e supusu schimbarei au ruinei neci la o natiune de pre pamentu: joculu, cantarea, modulu vietii; asia peste caus'a nostra a Româniloru stralucesce cea mai formosa corona. Junii Româniloru incepu joculu fora fete cu o bāta in amendoue manule, pe lenga care se invertescu cantandu. Totu aceea scena vedem noi si in Italia ori unde vomu cautá, si vioia tenerime dein Foru Juliu pune sigilulu adeverului cu precelentia peste asertulu nostru. Pe lenga jocu inca si Cantecelé Româniloru atatu in testu catu si in melodia sunt melancolice, triste, zelnice ( *ziare*, dela Sarm. Xalie, imnu de intristare:). — Româniloru le placu bucatele de zea mais a) ( mamaliga ); si Italianului asemenea astu modude bucate i placu mai bine decatu tote. — Diu'a nu miaru ajunge, deca asi voi se insiru tote nebuliele, care leau pusu de temeiu pentru numele Vlachu. — Parentii cari si au batizatu falsu copii, se fia respondiatori pentru acesta. Scopulu meu e, ca se vorbescu pentru o natiune cum e cea romana, si se i facu dreptate de care e demna in faci'a a tota Europa. Treidieci de mii de Romani au impartitu numai imperatulu Traianu in tote partile Daciei ( Fasching 17. ). Si intre acestia nu sunt coprinsi si acei nenummerati Romani pe carii i a insemnatu Eutropiu ( in Adrianu ). Despre imperatulu Adrianu spune istoria, ca elu a timentu Dacia singuru dein acea cauza, ca se nu lasé pe Romani asediati acolo. De acea potemu se ne facemu o intipuire, ca tier'a despoporata prein cladea lui Decebalu la Sarmizegetusa, au detu dein nou a se coloniza. Monumentele romane latiescu despre acestu adeveru cea mai limpede lumina.

Publio Furio Saturnino Legato Augustali, Propositoque Consulari Coloniae Daciae Sarmaticae Item Primō Praef. Provinciae Praetori. Curatori Viae Latinae. Leg. Leg. X Fretensis. Leg. Aug. Pr. Pr. Provinciae Dac. Col. Ulp. Traj. Sarmitz. Darcolomarum, Ulpianatum, Trajanarum, Sarmaticarum. (Lazius)

Sub imperatulu romanu Comodu, era Dacia cu resbelu inundata. Senatulu romanu, anim'a republicei, sentiá pre bine, ca precum Partii dela sud-ost, asia si Sarmatii si Getii dela nord-ost aru fi periculosi pentru Statulu romanu. De aceea stencetatu cautá a intari Dacia cu Romani prein colonizare. Imperatulu Caracala voindu se indemne incatruva catra aplocare pe Dacianii, carii sub domnia imperatului romanu Comodu se revoltasera b) impreuna cu invecinatii Geti si Sarmati, — a concesu acestei

\*) Dein partea mai multora Compofitori rugam pre Onoratia Redactiune a „Organului Luminarei“ că se bine voiesca a cuprende in colonnele sale acestu articiu dein stilulu unui doctu germanu atatu de interesante pentru mai multi. \*\*)

De sciamu mai inainte, ca s'a mai retipafitu si in Folia pentru mente etc. 1843—unde ni se face cunoscutu prein Not'a D. Red. că mai antaiu s'a tradusu in „Albina romanesca“, — nu me mai apucamu de alta traducere, ci ne femanea singuru dorinta de alu vedé coprensu si in acestu pretiosu Organu. Trad.

\*\*) Ve implemintu voi'a, inse fora a fi respondiatori. Red.

a) Papiosiu, Cucuruzu, Porumbu, Malaiu; — Maliga, Colesia, Polentea, Scorneita; Culcusia dar' mai buna e Mamaliga ( ab ital: lega ); că e cunoscuta si placuta la toti. — Trad.

b) Deca au revoltatu Romani Daciani inca sub Comodu; apoi cata ponderositate are asertiunea Predoctului barbatu D. Thalsonu, care intrepretandu inscriptiunea enigmatica de pre sphinx aflata la Turda; observeza: că cuventulu lui Vopiscu si Eutropiu — desperans nu aru demustra alta decatu că desperatiunea lui Aufelianu de a mai poté tene Dacia, nu i aprovenitu de aiurea, decatu dein revoltarea Româniloru Daciani pentru crudelitatea lui, ce se comemora la Eutr. Libr.9. Cap. 9 : Trad.

tieri dreptulu civile romanu. Acesti Romani au remasu aici ne misicati candu a dusu imperatulu Aurelianu legiunile romane si provincialii dein Dacia in Mesia. (Bulgaria si Servia). „Aurelianus Daciam sublato Exercitu et Provincialibus reliquit,—abductosque ex ea populos in Moesiam collocavit, appellavitque suam Daciam, quae nunc duas Moesias dividit.“ (Flav. V. in Divo Aur.). Cuventele „abductos populos“ fora de a constringe textulu, se tienu curatu de „Exercitu et Provincialibus“ despre care adeca vorbesce textulu, ér mai incolo nu;—asia, intru adeveru, nu mai incolo—despre cele lalte familie romane, ce acrescusera forte multu la numeru, si acum se aclimatizaseră in Dacia in cursu mai lungu de unu seclu si giu-metate. Acesta propusetiune e forte ponderosa si ea triumfăza insusi dein acelu temeiu: ca astadi neci in Serbia neci in Bulgaria nu audi neci nu vedi Români. Aice (in Dacia) in-se i videmu semenati ca steiele pe ceriu, si in-tre marginile acelei Dacie, care odinora a posiediuto imperatulu Traianu. Si noi audimu aici pe fiesce carele despre sine cu dreptulu dicandu: „Eu sum Romanu.“—

Precum Romanii pe tempulu candu imperatulu Aureliana daciză ambele Mesia au remasu credentiosi focurilor si campurilor sale; asia nu se misicara dein loculu loru neci atunci, candu infricosiatii Huni sau reversatu peste tiera; adeverata virtute romana!!—Adventu quippe Hunorum plures populi terrore territi fuga sibi consulere, solis Valachis sponte remanentibus (Schwandtner Chron. Hung.). En se audimu parerea pre'vnetiatului J. Schuller, sea mai bine dicendu: cum se dechiara pen-tru mine? „Cumca Aurelianu ar' fi stramutatu preste Dunare pe toti locuitorii Dacici precum intaresce Engel, (in Istoria Ungarici), e mai multu decatu ne-ver'asemene.“—Afora de acést'a, deca vomu aruncă o cautatura in Tracia si vomu află acolo cativa Kuczovlachi, (Cuciovlachi) carii spaimentati de cetele lui Atila au perasitu Dacia, si au trecut peste Dunare fora Duce, spre asi caută olocuentia noua; vomu vedé ca togma ast'a vre se dica si Kuczovlach— „Kuczv“ sarm. semnifica: cane fora domnu; de unde in batujocura s'au numitu Kuczovlachi; si pretiulu combinatiunei nostre cresce, că teamai acestia potu fi Kuczovlachii despre carii atinge Leonicu 1—2. „Pindum montem Vlachi incolunt, quibus eadem cum Dacis est lingua nec quicquam a Dacis, qui Istrum incolunt, distare cognoscunt.“ Strabone, care precum se scie, a descriu cu cea mai mare acuratetia tóta lumea de pe atunci civilisata, nu face neci cea mai departata comemorare despre acést'a natiune, cu tote că eră asupra Daciloru cu atentiune predominantia. Geographii mai noui decatu aretatulu Elenu, tacu asemene despre obiectulu adusu dein Leonicu. Si deca acesti Vlachi insemnati de Leonicu aru fi diversi de Kuczovlachii nostri, atunci cu o aruncatura amu facutu done loviture!—

Vlachi (Români);—acestu nume nu e neci decum unu nume dein dilele mai noue. Decandu e cunoscutu Slaviloru Latium si Latii, aceia au numitu pe acestia Vlashka—Vlassi, ca candu aru fi voitu se dica Lassi,—la care au prepusu dupa usulu limbei nationali unu V, asemene Poloniloru carii in locu de Unguri, dicu

Vengri. „Latini, ex quo Illyris cogniti sunt, ab antiquissima inde aetate Vlassi compellabantur, tanquam Lassi dicas, V consona lityris familiari praefixa, uti et compellantur hodie (Kantensch de Istro). Se nu uitămu aici că singularele lui Vlach are intru adeveru Vlah, deci pluralele Vlachi-Vlahi-Vlassi-Valachi. Germano-Slavulu pronuncia dein vechime W—oach, W—oachen. La Germani suna de totu identecu Walsch, poipunendu pe l lui a. Magiarului i place a numi Olasz pe Italiani, si Oláh pe Români. Asemenea se nutrecemu cu vederea, că Slavii locuitori intre Italia si Dacia, numescu pe Români Karavlassi—adeca, intru adeveru! forte clasicu—Români negri, si nu altminte, spre distingerea de Italianii locuitori la apusu. Si acést'a neindoitu nu de aiurea de catu dela tiundra cea négra, ce opórta. Cu acést'a nu se dice nemica paradoxu. Ero dotu numea pe locuitorii tiereci Moskovei „Melanchleni, -Negri-negru imbracati;“—uneori érası „Antropofagi“, adeca „mancatori de omeni“, de si acést'a nu eră adeveratu; fiendu că Grecii facea caletorii acolo, fora de a fi superati catu de pucinu, ma inca in vecinetatea Casanului inflorea o societate grecésca de negotiatoria. Romanulu numea pe Cartagineni „mancatori de zéma“; Chinezii numescu pe unu Europeu „Capu rosu“; Indianii dein America pe misionariulu crestinu „negru calciunatu“; Juliu Cesare numea tier'a de lenga riulu Padu „Gallia Togata“; in Bavaria inca nu estersu numele de „Croatu blastematu“ ce s'a facutu infricosiatu in resbelulu sucesiunei.—

(Va urmă)

#### ARTICLI DE LEGE URBARIALI.

(Urmare)

c) Si sessio deserta sit, et nullus alius animus ad eandem cultivandam adjiciat; quando domino terrestri licitum erit tali etiam colono illam tradere, qui jam praedecarato maximo sessionum numero provisos est.

d) Si subditus pro uno aut altero, antea in communione viventium filiorum, distinctam habitationem et sessionem urbarialem tenere desiderantium, sessiones comparare vellet.

e) Si subditus usufructuationem suae sessionis urbarialis vendere volens, praeter talem subditum, qui maximo in hoc §. defixo sessionum numero jam provisos est, nullum alium inveniret subditum, urbarialem suam sessionem emere volentem.

§. 7. Compositio super emtione et venditione juxta praemissa subditis admissa, non nisi coram fide digna et legali persona, et praesente utraque parte contrahente, locum obtinere poterit, et contractus desuper in quatuor exemplaribus expediendi, unum exemplar domino terrestri, duo exemplaria partibus contrahentibus erunt extradanda, quartum denique archivo jurisdictionis, et absque eo quin jurisdictio in compositionem partium ullum exerceat influxum, erit illocandum.

§. 8. Emtiones et venditiones usufructuationis sessionum, et constitutorum urbarialium commassationi nullatenus obstabunt.

§. 9. Exceptis his casibus, omnes emtiones et venditiones, titulo pignoris vel in hypothecationis instituendae, sub nullitate contractus, et amissione summae investitae, ac rerum quocumque nomine vocatarum, simpliciter prohibentur.